

„VARVARA (ridică manifestul; citește cu voce voalată de emoție): „Dar, curaj! De cealaltă parte a frontierelor, spirite luminate ne urmăresc luptele. Inimi frățești bat în ritmul inimilor noastre. Popoare ce trăiesc de mult zîmbesc poporului ce abia se naște; ora este aproape. Trebuie să ne înarmăm... Ceea ce n-a fost pînă acum decît o mică flacără poate, dintr-un minut într-altul, să strălucească, într-un incendiu formidabil, pe toată suprafața patriei. Un incendiu cum nicidec odată n-a contemplat omenirea.» (Emoționată, intrerupe lectura.) Ana, continuă tu.

ANA (expresiv, cu intonații pline de ură): „În sfîrșit, selavul devine cetățean liber. Pe întinsele cîmpii, unde pînă acum a apăsător umbra neagră a tiraniei oarbe, de-a curmezișul cărora nu se auzea decît sunetul lanțurilor ocașilor mergînd spre exilul etern, ziua sfîntă se ivește. Trecutul nu mai este. Spectrul său e în agonie. Pentru toți, pline, bucurie, dragoste, lumină. Pentru cîțiva, cei mai fericiți, sacrificiul simplu și zîmbitor al vieții. Aurora va fi astfel mai frumoasă după seara cea mare. Timpul ne zorește, ceasurile zboară. Înainte, tovarăși! La arme!“

Chemarea, de pe scenă, a revoluționarei Ana află răspuns în inimile celor aflați la galeria și în balcoanele teatrului. Textul autorului, dar și caietul de regie al regizoru-

lui, au fost, într-o clipită, spontan, dar și măiestru, amplificate; spectacolul căpătă, printr-o neașteptată anticipație teatrală, aspect și vibrantă rezonanță piscatoriană. Din zeci de puncte din sală explodează jerbe de chemări:

— Trăiască revoluția rusă!

— Jos tirania!

— Trăiască revoluția lui Lenin!

— Trăiască Lenin!

Poliția, rapid avertizată de iscoadele ei, înconjoară sala, blochează ieșirile teatrului. Nu trece mult și cenușiu-încălzită „Feldpolizei“ ai „Hauptkomandaturii“ lui von Mackensen își fac apariția. Tropot de cizme grele, din belșug ținute, sunetul metalic al baionetelor zvicnit înfipte în carabine, năvălesc să curme — să înăbușe — superbul aspect ce-l căpătase spectacolul din acea seară.

...Din acea seară — „seară de pomină“ — în care un nou lot de oameni ai oprimatei noastre mișcări muncitorești, de temerari inițiatori ai grupelor comuniste ilegale, fură încercări în cuștile instalate în spatele zidurilor masive ale subsolurilor și mansardei Cercului Militar — pe atunci, blestematul sediul al „Hauptkomandaturii“ trufașului militarism german.

Note

O revelație documentară

În ultimul număr (3) al revistei de istorie literară „Manuscriptum“, istoricul transilvănean Ioan Chindriș stabilește paternitatea și publică integral (din fondul de manuscrise ale Bibliotecii Filialei din Cluj-Napoca a Academiei) textul primei piese a lui George Bariț Inimile multămitoare. Stabilitatea originalității textului, socotit pînă acum doar traducere, are o importanță excepțională pentru istoria teatrului românesc.

Se știe, din paginile de jurnal, cit de impresionat a fost Bariț în 1836, urmărind, la București, reprezentații teatrale ale „Societății Filarmonice“. Întors la Brașov, el va milita pentru înființarea unei societăți locale de diletanți, pentru a se afirma și elementul național pe scenă. Astfel, la finele lui 1838 se joacă, în sala restaurantului Langer, piesa de salon Inimile multămitoare. Asupra autorului, Bariț însuși, din modestie, s-a pronunțat vag, în 1870: „trădusă de mine ce mai știu eu de unde“. În realitate, diletanții români brașoveni jucaseră, în entuziasmul incandescent al sălii ce auzea cuvînt românesc pe scenă, o piesă originală. Argumentele, deplin convingătoare, preced,

în studiul lui Ioan Chindriș, textul tipărit integral.

Trebuie precizat că inimosul editor și comentator al uneia dintre cele mai vechi piese românești face parte dintr-un colectiv clujean de istorici, condus de acad. Ștefan Pascu, colectiv ce editează, în 12 masive tomuri, corespondența emisă și primită de George Bariț. Au apărut, pînă azi (între 1973—1976), trei tomuri. Titlul generic al colecției monumentale este „George Bariț și contemporanii săi“. Un recenzent al volumului II observa, cu îndreptățire, că cele 12 tomuri vor însemna „o adevărată istorie epistolară a legăturilor culturale dintre țările române și Transilvania“.

I. N.